

УДК 340.15:342.477

В. Н. Патлачук*кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії, історії права і держави та конституційного права Національного університету державної фіскальної служби України***ІСТОРІЯ ПРИЙНЯТТЯ, КІЛЬКІСНІ ПОКАЗНИКИ ТА ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ КОНСТИТУЦІЇ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА 1921 Р.**

Актуальність теми дослідження пов'язана з двома причинами. По перше, конституція становить собою правовий регулятор суспільних відносин, які склалися в найбільш важливих сферах життя суспільства. Завданням конституційного акта є вирішення питань, які склалися в державі, системі управління, місцевому самоврядуванню, а також регламентація відносин між державою та громадянським суспільством. У системі координат «державна – право – демократія» за допомогою конституції створюються сприятливі умови розвитку суспільства з метою досягнення ефективної координації та взаємодії цих елементів. У сучасній Україні проблема конституціоналізму набула особливої гостроти, оскільки стала основою політичної кризи, показником якої є та обставина, що кожний з її діючих президентів, після прийняття Конституції 1996 р. намагався внести зміни до тексту документу. В таких умовах є потрібним проведення досліджень, спрямованих на стабілізацію політичної та партійної системи, поділу влади, балансу її гілок, повноважень органів влади різного рівня. По друге, інтерес до польського конституціоналізму є не випадковим з причини вивчення досвіду, накопиченого в цій країні протягом достатньо тривалого історичного періоду. Перша польська Конституція була прийнята у травні 1791 р., тобто на чотири місяці раніше, ніж Конституція Франції 1791 р. Наступний акт – Конституцію Польського царства – надала полякам російська влада в 1815 р. У період відновлення польської незалежності, починаючи з 1918 р., приймалися Конституції 1921-го, 1935-го, 1952-го та 1997 р., кожна з яких відображала політичну систему, суспільний лад, які склалися на той момент у цій країні. Серед цих конституційних актів Конституція Республіки Польща 1921 р. має особливе значення з причини того, що її прийняття відбувалося в умовах відродження країни, яка стикнулася із значною кількістю суспільно-політичних, економічних та соціальних проблем. На процес підготовки Конституції вплинули моделі: 1) яку подала «краківська» школа при Ягеллонському університеті; 2) «американська», автором якої був Юзеф Бузек; 3) модель, яка базувалась на французькій республіканській доктрині. Тому становить інтерес розгляд цих моделей, їх вплив на основні положення Конституції 1921 р. та ві-

дображення в змісті. На додаток до цього існує методика, що її запропонували О.Л. Копиленко і Б.В. Кіндюк, яка включає до себе розрахунки кількості знаків у нормі, главі та в нормативно-правовому акті, а також їх перерахунок у відносній величині.

Аналіз публікацій показує наявність двох блоків досліджень, один із них складається з праць польських учених, присвячених основним положенням та історії прийняття Конституції Республіки Польща 1921 р., до числа яких належать праці М. Адамчика, Ю. Бардаха, В. Комарницького, С. Круковського, Р. Ставицького, С. Стажинського, А. Токарського та ін. Другу групу досліджень здійснили українські й російські вчені, до числа яких належать праці, що їх підготували: З. Баран, С. Булавина, М. Булахтін, Л. Зашкільняк, М. Крикун, В.С. Кульчицький, М.П. Орзіх, Б.Й. Тищик, О.Ф. Фрицький, Р. Шандра В.М. Шаповал. При цьому питання комплексного розгляду основних положень польської Конституції 1921 р. разом з аналізом їх кількісних показників не знайшли висвітлення в науковій літературі, тому потребують більш ґрунтовного розгляду.

Метою роботи є дослідження моделей конституційного устрою та основних положень Конституції Республіки Польща 1921 р. з проведенням розрахунків її кількісних показників.

Викладення матеріалів роботи необхідно розпочати з розгляду причин прийняття Конституції Республіки Польща 1921 р. (далі: Конституція 1921 р.). До їх числа необхідно вважати належним рішенням Тимчасового Державного Королівства Польща зі створення в 1917 р. комісії з розробки тексту конституції, яка базувалася на доктрині конституційної монархії. У листопаді 1918 р. відбулося відновлення Польської Республіки шляхом проголошення незалежності від Росії, Німеччини та Австро-Угорщини на підставі Декрету Регентської Ради. Прийняття цього рішення пов'язано з Юзефом Пілсудським (1867–1935 рр.), якому було передано вищу військову владу та надано звання Головного коменданта. Регентська Рада рішенням від 14 листопада 1918 р. саморозпустилася та передала владу Ю. Пілсудському з правом видавати закони, створювати уряд, скликати парламент. Враховуючи демократичні погляди Ю. Пілсудського, за його наказом розпочалась

підготовка до організації виборів, які відбулися 22 листопада 1918 р., після чого був створений Установчий Сейм. Цей орган 20 лютого 1919 р. прийняв Малу Конституцію, яка визначила лише загальні принципи організації влади держави та надала жінкам рівне виборче право з чоловіками. Нова влада в Польщі на чолі з Ю. Пілсудським добре розуміла необхідність підготовки конституції, яка мала визначити форму державного управління, суспільний лад, права, свободи, обов'язки громадян. До процесу підготовки Конституції 1921 р. були залучені найбільш відомі в той історичний період юристи, науковці, які були представниками трьох різних шкіл: а) краківської – Станіслав Естрейхер (1869–1939 рр.); б) американської – Юзеф Бузек (1873–1936 рр.); в) французької – В. Врублевський (1875–1951 рр.). Конституційна доктрина, що її підготував професор Ягеллонського університету в Кракові Станіслав Естрейхер, отримала назву «краківської моделі» і ґрунтувалась на таких засадах. Конституція не мала вводити правові обмеження для парламенту, який мусив складатися з двох палат, що давало гарантію компромісу при обговоренні законів та дозволяло уникнути прийняття ситуативних рішень. Верхня палата – Сенат – мусив розглядати прийняті Сеймом закони, не мав права притягувати міністрів до політичної, а президента до кримінальної відповідальності. У цілому, на думку С. Естрейхера, у Польщі мала діяти модель змішаного парламентаризму, яка включає в себе елементи різних доктрин: політична відповідальність президента, всенародне обрання президента з правом на розпуск парламенту та затвердження законів, контроль з боку президента і парламенту за виконавчою владою. При цьому прихильники «краківської моделі» мали підтримку в політиків близьких до Юзефа Пілсудського, який особисто брав участь у дискусіях, що їх організував професор С. Естрейхер, на засіданнях «Громадського клубу» Кракова. Другу модель, що одержала назву «американської» проекту, підготував професор Юзеф Бузек, який працював у Львівському університеті та обіймав посаду директора Головного управління статистики. Необхідно зазначити, що рід Бузеків відзначається наявністю цілої низки особистостей з причини того, що Ян Бузек (1874–1940 рр.) був відомим у Польщі громадським діячем, інший представник цієї родини Єжи Карл Бузек обіймав посаду прем'єр-міністра Польщі з 1997-го по 2001 р., був активним діячем Солідарності, активно займався науковою діяльністю, мав ступінь доктора наук та звання професора, починаючи з 2004 р. – депутат Європейського парламенту. В основу проекту покладені положення Конституції Сполучених Штатів Америки, згідно з якими Польща мала стати федеральною республікою з двопалатним парламентом, посадою президента,

який мав значний обсяг повноважень. Передбачалась непряма система виборів президента та віце-президента колегією виборщиків з терміном повноважень шість років. Президент мав право законодавчої ініціативи, реалізації законодавчої політики, керував урядом та був верховним головнокомандуючим. До змісту Конституції ввійшла процедура імпичменту, яка могла бути ініційована більшістю голосів палати депутатів за звинуваченням президента у зраді, тяжких злочинах та порушеннях Конституції. Цей проект був поданий урядовій експертній комісії на чолі з Михайлом Бобжинським, яка передала текст на обговорення Сейму 30 травня 1919 р., але документ не отримав підтримки депутатів. Третій проект запропонований проф. В. Врублевським, що отримав назву «французького», був підготовлений Конституційним бюро та передбачав, що Польща буде унітарною державою з республіканським режимом. Виконавчою владою керував президент, який мав право відкрити, закрити, перенести, відкласти засідання парламенту, право вето, але одночасно з цим Сейм міг відхилити його шляхом голосування простою більшістю голосів. У разі імпичменту президенту обвинувальний висновок мав бути затверджений резолюцією парламенту більшістю у 2/3 голосів. Влада парламенту була обмежена на користь президента та зводилася до прийняття законів без права відправляти уряд у відставку.

На подальший процес прийняття Конституції вплинула відставка уряду Ігнація Падеревського в грудні 1919 р., що дало змогу сформувати нову партійну коаліцію в парламенті, яка мала в ньому більшість. Новий прем'єр-міністр Польщі Л. Скулський (1877–1940 рр.) на основі сформованого проекту підготував низку поправок, які були передані до Конституційної комісії. У цілому на підставі обговорення цих проектів, компромісів, домовленостей між різними парламентськими фракціями був сформований текст Конституції, яку 17 березня 1921 р. затвердив Сейм. Як вказує Р. Ставицький, на зміст документа вплинуло бажання тодішніх політиків обмежити владу президента на користь парламенту в разі призначення на цю посаду Ю. Пілсудського [1]. Також слід урахувувати використання у змісті Конституції Польщі 1921 р. положень французької Конституції 1875 р., що пов'язано з багатолітньою підтримкою цієї держави процесу відновлення незалежності Польщі.

Конституція 1921 р. має дворівневу структуру «розділ – стаття», сім розділів, 126 статей із загальною кількістю знаків 31 905. З метою порівняння вкажемо, що Конституція УСРР 1919 р., яка приймалася приблизно в один історичний період з польською, мала трьохрівневу структуру «розділ – підрозділ – стаття», складалася з трьох розділів, 35 статей та 11 176 знаків (табл. 1), тобто

польський акт перевищував український за кількістю: знаків – у 2,8 разу, розділів – у 2,3 разу, статей – у 3,6 разу, що свідчить про більш детальне регулювання в ньому конституційних відносин (табл. 1).

Таблиця 1
Порівняльний аналіз
Конституції Республіки Польща 1921 р.
та Конституція Української СРР 1919 р.

Назва акта	Загальна кількість знаків		
	розділ	стаття	зн.
Конституція Республіки Польща 1921 р.	7	126	31 905
Конституція Української СРР 1919 р.	3	35	11 176

До змісту Конституції входила преамбула, в якій вказувалось про вдячність провидінню за вихід польської нації з полону, містилися згадки про боротьбу за незалежність та польські конституційні традиції, повагу до праці, прав громадян та до нової держави.

Розрахунки кількості знаків, які входили до розділів конституційного акта, показали, що найбільша їх кількість припадає на Розділ V «Спільні обов'язки та громадянські права» – 9 743 зн., чи 30,5%, на другому місці Розділ III «Виконавча влада» – 8 729 зн., чи 27,4%, на третьому – Розділ II «Законодавча влада» – 7 587 зн., чи 24%, а найменший за обсягом є Розділ VI, який складається з 57 зн., чи 0,2% від загальної кількості матеріалу. Таким чином, автори Конституції 1921 р. підготували документ з високим ступенем нерівномірності розподілення матеріалу, основна частина якого припадає на Розділи V, III, II, які складають май-

же 81,9% загальної кількості матеріалу, з дуже високим ексцентриситетом (Є) – 30,3 (рис. 1).

Найбільший за обсягом матеріалу Розділ V розглядає такі питання: громадянство, військова служба, виховання дітей, права та свободи громадян, іноземців, майно, релігія, припинення громадянських прав (ст.ст. 87-124). У Конституції значна увага була приділена обов'язкам та правам громадян, найважливішими з яких були права на життя, свободу та майно без відмінностей походження, національностей, мови або релігії. Розгляд цих положень дозволяє їх систематизувати та розділити на три групи: а) політичні; б) особисті; в) соціальні. До першої з них входили права та свободи, що гарантували участь у політичному та суспільному житті Польської держави, право на петицію, свободу преси, вираження поглядів, об'єднань та зборів. Друга група включала до себе право на незалежний суд, недоторканість житла, відшкодування шкоди, завданої громадянину, таємність листування, свободу листування, вибір професії та гарантування права власності. Третя – соціальні права, які передбачали право на освіту, допомогу та соціальний захист дітей, а також на працю, яка була основою багатства Речі Посполитої. Така схема викладення матеріалу не відповідає правилам логіки з причини того, що її зміст доцільно розділити на декілька розділів, у яких детально викласти кожен з цих достатньо складних питань.

Інтерес викликає та обставина, що у змісті цього розділу знайшли відображення релігійні питання, які викладені у ст.ст. 111-116 та мають еkleктичний характер. Тобто, з одного боку, згідно із ст. 111 усім громадянам гарантується свобода совісті та захист від обмежень за релігій-

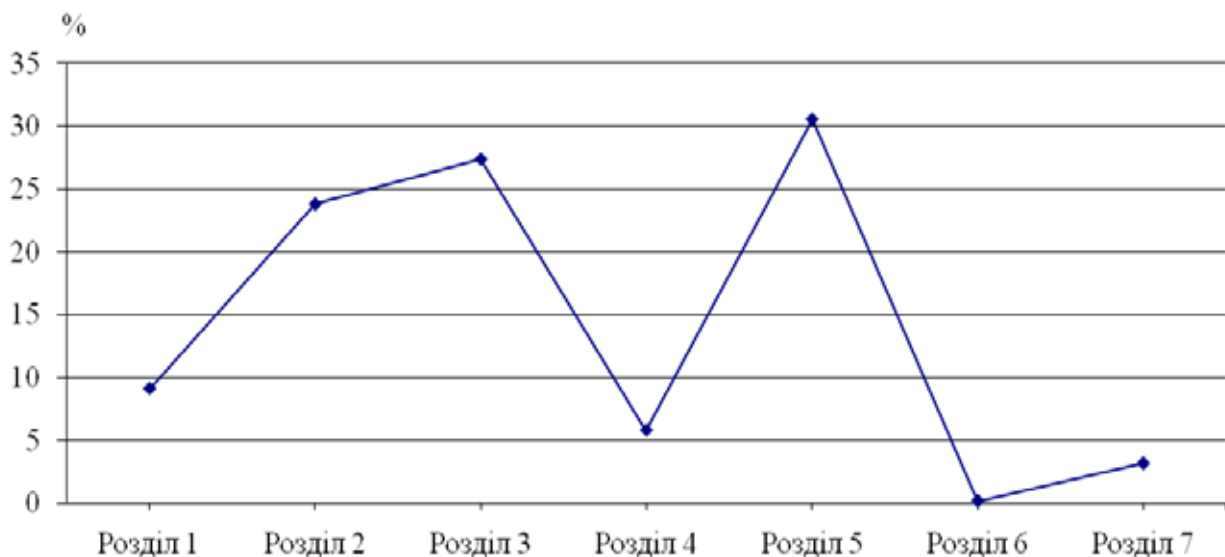

Рис. 1. Розподілення текстового матеріалу в змісті Конституції 1921 р.

ні переконання. На противагу цьому ст. 114 вказує, що католицька церква є основною релігією нації та займає «найвищу позицію» серед інших конфесій. Як указується в цій статті, лише католицька церква може встановлювати домовленості з Папою, але їх зміст підлягає ратифікації Сеймом. При цьому в той історичний період II Річ Посполита становила собою багатонаціональну державу, в якій значна частина населення була представниками греко-католицької, православної та іудейської релігії. Доказом цього служать статистичні дані, згідно з якими поляки склали 21,9 млн осіб, чи 68,9% від усього населення, українці – 4,4 млн осіб, чи 13,9%, євреї – 2,7 млн осіб, чи 8,6%, білоруси – 990 тис. осіб, чи 3,1%, та окрім них на території Польщі проживали литовці, чехи, німці.

Друге місце за обсягом текстового матеріалу посідає Розділ III, який складається з чотирьох блоків, до яких належить інститут президента (ст.ст. 39-54), діяльність Ради Міністрів, територіальний устрій та місцеве самоврядування. На президента покладається обов'язок відкриття, перенесення, відкладення засідань, закриття Сейму і Сенату та право подати апеляцію на проведення позачергової сесії (ст. 45). Термін повноважень президента – сім років, а в разі неможливості виконувати обов'язки, незайняття посади протягом трьох місяців, скасування повноважень президента ці обов'язки виконує маршал Сейму. Така норма була запозичена з Конституції Франції 1875 р., яка регламентувала проведення виборів президента Французької Республіки також на сім років та порядок відсторонення президента від влади. Згідно із ст. 43 Конституції 1921 р., президенту республіки підпорядковується уряд та міністри, але кожний акт президента вимагає підпису Голови Ради Міністрів і відповідного міністра. У сфері оборони країни, як вказується у ст. 46, президент є вищим керівником збройних сил, але не має права командувати ними під час війни. Як відмічає О. Турчак, поява в Конституції цієї норми була пов'язана з бажанням більшості депутатів усунути Ю. Пілсудського від керування армією в часи бойових дій з причини страху захоплення ним влади в країні [2]. Згідно із ст. 47, президенту давалося право помилування та пом'якшення покарання, але це право не могло бути застосовано до міністрів та суддів. До змісту Конституції ввійшла ст. 54, в якій міститься текст присяги, що її складає президент на Національній Асамблеї. До її змісту ввійшли положення стосовно того, що присяга складається Богу Всемогутньому, польському народу, та вказується, що президент мусить захищати всі блага нації, служити вірно, захищати честь та гідність Польської держави, приймати справедливі рішення без будь-яких розрізень громадян. Для українців, які проживали на тери-

торії Польщі, мали особливе значення статті, присвячені органам місцевого самоврядування, які створювались на підставі ст.ст. 67-73. До числа їхніх прав належали: ведення господарства в усіх сферах економічного життя, створення сільськогосподарських, господарчих та торговельних палат. При цьому органи місцевого самоврядування мали право приймати власні нормативно-правові акти, дія яких регламентувалася окремим законом, але мусили співпрацювати з представниками державної влади. У реальному житті, незважаючи на наявність Конституції 1921 р., польська влада проводила антиукраїнську політику у вигляді колонізації, обмеження діяльності українських шкіл, протидії створенню осередків культури та національних громадських організацій. Представників українського народу не приймали на працю до органів державної влади, а формування кадрів польської поліції відбувалося майже стовідсотково з громадян польської національності.

Розділ II «Законодавча влада» присвячувався питанням законодавства, державного кредиту, контролю за діяльністю уряду, порядку діяльності Сейму, прийняття законів, проведення виборів, депутатської недоторканості та складався з 25 статей, 7 587 зн., чи 23,78% від загального обсягу матеріалу. Згідно з Конституцією, до складу Сейму входило 444 депутати, Сенату – 111 представників, а суміщати посади депутата та сенатора заборонялось. Право законодавчої ініціативи (ст. 10) належало депутатам Сейму, уряду, а закони приймалися більшістю голосів за умови присутності 1/3 загальної кількості депутатів. Відповідно до ст. 30, засідання Сейму відбувались публічно, але на прохання маршала чи 30 депутатів Сейм може прийняти рішення стосовно таємного засідання. Важливим повноваженням Сейму було право створювати надзвичайні комісії для розгляду окремих справ, з правом вислуховувати зацікавлених осіб, викликати свідків та приймати рішення стосовно відповідальності державних службовців, які порушили законодавство. Конституція визначала терміни повноважень та загальні засади виборів до Сейму та Сенату. Згідно зі ст.ст. 11, 36, депутатів та сенаторів обирали на п'ять років шляхом загального, безпосереднього, рівного виборчого права таємним голосуванням. Таке право отримували кожен громадянин Польщі незалежно від статі, якому на момент виборів виповнився 21 рік і 30 років для виборів до Сенату. Права голосу позбавлялися особи, які перебували на військовій службі, а голосувати можна було лише особисто. Державні службовці, які обіймали посаду в державних органах влади різних рівнів, не мали права висувати свою кандидатуру до Сенату або Сейму в округах, де здійснювали свою діяльність. Особливістю конституційного акта була та обставина, що депутати та сенатори не могли бути

притягнуті до відповідальності за дії, пов'язані з їхньою професійною діяльністю. За порушення прав третіх осіб їх можна було притягнути до відповідальності, але лише за згодою Палати, в якій депутат працював. У разі затримання депутата на місці злочину для винесення рішення про арешт суд був зобов'язаний звернутись до маршала Сейму з метою отримання дозволу Палати, а маршал мав право вимагати негайного звільнення. Така норма Конституції 1921 р., на думку Р. Шандри, була запозичена з австрійської Конституції 1867 р., згідно з якою депутата не можна під час роботи парламенту арештовувати та притягувати до суду без дозволу Палати, до якої він належить [3, с. 219].

З метою проведення порівняльного аналізу повноважень вищих органів державної влади II Речі Посполитої, проведена їх систематизація (табл. 2)

Таблиця 2
Порівняльний аналіз повноважень Сейму, президента, Сенату згідно з Конституцією 1921 р.

Повноваження		
Сейму (6 025 зн., чи 18,8%)	президента (4 489 зн., чи 14%)	Сенату (1 562 зн., чи 4,9%)
– видання законів	– скликання Національної Асамблеї	– розгляд законів
– контроль	– формування Ради Міністрів	
– внесення змін до Конституції	– відкриття, призначення сесій Сейму	
– перегляд її	– Верховний Головнокомандуючий	
– участь у виборах президента	– підписання міжнародних угод	
– вибір Маршала Сейму та замісників	– призначення дипломатів	
	– об'явлення війни	
	– укладення миру	

За допомогою використання методики кількісних показників показано, що найбільша кількість знаків припадає на повноваження Сейму – 18,8%, президента – 14%, Сенату – 4,9%. З іншого боку, розгляд змісту цих повноважень показує, що Сейм мав достатньо широкі права у правотворчій діяльності, внесенні змін до Конституції, контролі, які значно перевищували повноваження президента та Сенату.

Розділ IV, у якому регламентувалися питання судівництва та організації діяльності судів, складався з 13 статей (ст.ст. 74-86) та 1 850 зн., чи 5,8%

від загального обсягу матеріалу. У тексті знайшов відображення принцип незалежності суддів, система судових органів, що складалася з Вищого суду у Варшаві, апеляційних, окружних, повітових та мирових судів. Громадяни отримували право бути присяжними та брати участь у здійсненні правосуддя шляхом виборів мирових суддів з одночасною заборонаю проведення тортур.

Наслідки прийняття Конституції 1921 р. включають до себе: а) суспільно-політичну ситуацію; б) економічну кризу; в) збройне протистояння.

У 1925–1926 рр. у країні виникло протистояння між різними політичними силами, яке значне посилювалось через економічну кризу, інфляцію, високий рівень безробіття, що викликало незадоволення більшості населення. Такі події призвели до військових сутичок у травні 1926 р., які тривали три дні, а під час боїв загинуло 250 військових і 164 цивільні особи, близько 1 000 людей отримали поранення. Результатом такого протистояння став державний переворот у вигляді відсторонення від влади уряду В. Вітоса, від президентства відмовився С. Войцеховський, а Ю. Пілсудський створив уряд, який очолив професор Львівської політехніки К. Бартел. Новим президентом став також його ставленик професор Львівської політехніки І. Мосцицький, що, на думку С. Булавіної, означало початок установлення в Польщі авторитарного режиму [4, с. 9]. Цей уряд 26 серпня 1926 р. вніс на розгляд парламенту проект закону, згідно з яким повноваження цього органу були значно обмежені, а президент отримав право видавати розпорядження, які мали силу закону, між сесіями парламенту. Стосовно прав українського населення, як вказує І. Гловацький, положення Конституції мали декларативний характер з причини терору, який розпочала польська поліція [5, с. 88]. За даними вченого, у травні 1924 р. у Бориславі поліцейські вбили затриманого українця П. Холевка, пізніше – затриманого М. Білінського, труп якого намагалися сховати вночі на цвинтарі. Одночасно з цим польська влада посилювала наступ на права українського населення шляхом прийняття Закону «Про мову» 1924 р. Цей акт складався з двох частин. Перша – «Деякі постанови про організацію шкільної справи» – була присвячена використанню мови різних національностей у шкільництві й спрямована на полонізацію українського населення з причини того, що згідно з нею ліквідовувались українські школи, а дозволялось функціонування лише польсько-українських шкіл. Друга – «Про офіційну мову судів, прокуратури та нотаріату» – розглядала використання мови в судах, прокуратурі та нотаріальних діях. В арт. 1 вказувалось, що офіційною мовою цих органів визначалась лише польська мова.

За результатами проведеної роботи можна зробити такі висновки.

I. Згідно з Конституцією 1921 р., у Польщі була встановлена парламентська республіка, в якій мав значне коло повноважень Сейм, що контролював діяльність уряду і всієї виконавчої гілки влади.

II. Президент мав обмежені повноваження, які не давали йому реальних важелів впливу на процес державотворення, підготовки законів та сферу виконавчої влади.

III. Ця модель Конституції мала негативний вплив на суспільно-політичну та економічну ситуацію в країні, що призвело до загальної кризи та військових сутичок. З цієї причини в Конституцію у 1926 р. були внесені зміни, згідно з якими президенту передавалися нові повноваження стосовно права видання законів та контролю за їх виконанням.

IV. Досвід реалізації положень Конституції 1921 р. показує, що надання Сейму значного обсягу повноважень та незабезпечення принципу рівноваги гілок влади призвело до негативних кризових явищ у суспільно-політичному житті Польщі. Боротьба партій у парламенті стала причиною постійного гальмування розвитку країни, створення сприятливого середовища у сфері прийняття ефективних законів та розвитку економіки і соціального життя. У цьому світлі треба зазначити, що сьогодні в Україні спостерігається тенденція значного збільшення повноважень парламенту з одночасним звуженням прав президента, але такий сценарій в умовах нестабільності суспільства може призвести до негативних результатів у вигляді посилення кризових явищ та активізування боротьби різних політичних сил у парламенті країни.

Література

1. Stawicki R. Główny Specjalista Prawa i wolności obywatelskie w Polsce po 1918 r. w świetle rozwiązań konstytucyjnych – zarys historyczno-prawny. – Warszawa, 2011. – 17 p.
2. Турчак А. Мартовская Конституция 1921 г. в Польше: государственное устройство Польши и парламентаризм. Национальный юридический журнал: Теория и практика. 2014. С. 65–70.
3. Шандра Р. Конституційно-правовий статус парламенту другої Польської Республіки (1918–1939 рр.). Вісник Львівського університету. Серія: Юридична. 2015. № 61. С. 217–226.

4. Булавина С. Конституції Польщі 1921 р. та 1935 р. в українській та польській історіографії. Історико-правовий часопис. 2014. № 1 (3). С. 7–12.

5. Гловацький І. Ю. Українські адвокати у політичних судових процесах у Східній Галичині (1921–1939 рр.). Львів: Тріада плюс, 2003. 348 с.

Анотація

Патlachuk V. N. Історія прийняття, кількісні показники та основні положення конституції Республіки Польща 1921 р. – Стаття.

У роботі розглянуто зміст різних моделей конституціоналізму, на основі яких була створена Конституція Республіки Польща 1921 р. Досліджено зміст розділів, повноважень різних гілок влади та проведені розрахунки їх кількісних показників. Доведено, що Конституція 1921 р. належить до парламентського типу, але її прийняття не стало основою розбудови польського суспільства та призвело до суспільно-політичної кризи 1926 р.

Ключові слова: Конституція Республіки Польща 1921 р., доктринальні погляди, кількісні показники, Сейм, президент.

Аннотация

Патlachuk V. N. История принятия, количественные показатели и основные положения конституции Республики Польша 1921 г. – Статья.

В работе рассмотрены содержание различных моделей конституционализма, на основе которых была создана Конституция Республики Польша 1921 г. Исследовано содержание разделов, полномочий различных ветвей власти и проведены расчеты их количественных показателей. Доказано, что Конституция 1921 г. относится к парламентского типа, но ее принятие не стало основой развития польского общества и привело к обществу-политического кризиса 1926 г.

Ключевые слова: Конституция Республики Польша 1921 г., доктринальные взгляды, количественные показатели, Сейм, президент.

Summary

Patlachuk V. N. The history of adoption, quantitative indicators and basic provisions of the Constitution of the Republic of Poland 1921. – Article.

The article deals with different models of constitutionalism, on the basis of which the Constitution of the Republic of Poland was created in 1921. The content of sections, powers of various branches of power and the calculations of their quantitative indicators are carried out. It is proved that the Constitution 1921 belongs to the parliamentary type, but its adoption did not become the basis for the development of Polish society and led to the socio-political crisis in 1926.

Key words: Constitution of the Republic of Poland 1921, doctrinal views, quantitative indicators, Sejm, president.